

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету
Кафедра економіки, обліку та оподаткування

Гаїна Іоанн Анатолійович

**Стандартизація бухгалтерського обліку в контексті глобалізації
світової економіки / Standardization of accounting in the context of
globalization of the world economy**

Спеціальність 071- Облік і оподаткування
Освітньо-професійна програма – Облік і оподаткування

Кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «магістр»

Виконав : студент групи
ОПДмвн -11
І.А. Гаїна

Науковий керівник

Кваліфікаційна робота допущено
до захисту

_____ 20 __ р.
Завідувач кафедри
_____ **В.М. Пилявець**

ВІННИЦЯ - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	6
1.1.Основні поняття та принципи стандартизації.....	6
1.2.Історичний аспект розвитку стандартів бухгалтерського обліку..	13
1.3.Роль стандартизації в сучасній економіці.....	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРАКТИКИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	20
2.1. Порівняльний аналіз національних та міжнародних стандартів..	20
2.2.Виклики та перешкоди впровадження міжнародних стандартів..	23
2.3.Переваги та недоліки стандартизації у контексті глобалізації.....	26
РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ СТАНДАРТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	29
3.1.Рекомендації щодо вдосконалення національного законодавства.....	29
3.2.Заходи щодо підвищення ефективності впровадження міжнародних стандартів.....	31
3.3.Перспективи розвитку стандартизації бухгалтерського обліку в майбутньому.....	33
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	40
ДОДАТКИ.....	44

ВСТУП

Актуальність теми. Глобалізація світової економіки значно впливає на всі аспекти господарської діяльності, зокрема на бухгалтерський облік, який є важливим елементом управління та основою для прийняття управлінських рішень. Потреба в уніфікації бухгалтерських підходів та гармонізації стандартів обліку стає все більш очевидною у зв'язку з посиленням міжнародної економічної інтеграції, зростанням кількості транснаціональних корпорацій та інвестиційних потоків. Стандартизація бухгалтерського обліку сприяє забезпеченню прозорості, порівнянності та достовірності фінансової звітності на глобальному рівні, що є необхідним для ефективного функціонування світових ринків.

Україна, як країна, що інтегрується у світову економіку, активно впроваджує міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) з метою підвищення інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності. Однак цей процес супроводжується низкою проблем, таких як відмінності у національних облікових традиціях, недосконалість законодавчої бази та недостатній рівень підготовки фахівців. Усе це обумовлює важливість дослідження процесів стандартизації бухгалтерського обліку в умовах глобалізації.

Мета роботи – дослідити теоретичні та практичні аспекти стандартизації бухгалтерського обліку в умовах глобалізації світової економіки, виявити проблеми та запропонувати напрями їх вирішення для підвищення ефективності бухгалтерського обліку в Україні.

Для досягнення мети роботи були поставлені такі **завдання**:

1. Розглянути сутність стандартизації бухгалтерського обліку та її роль у сучасній економіці.
2. Проаналізувати процеси глобалізації та їх вплив на облікові процеси.
3. Дослідити еволюцію міжнародних стандартів фінансової звітності.
4. Оцінити сучасний стан впровадження МСФЗ в Україні.

5. Визначити проблеми та перспективи гармонізації облікових систем України з міжнародними стандартами.

6. Розробити практичні рекомендації для удосконалення процесу стандартизації бухгалтерського обліку в Україні.

Об'єкт дослідження – процеси стандартизації бухгалтерського обліку в умовах глобалізації.

Предмет дослідження – теоретичні, методологічні та практичні аспекти впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності.

Наукова новизна роботи полягає у:

- комплексному аналізі впливу глобалізаційних процесів на стандартизацію бухгалтерського обліку;
- визначенні ключових проблем гармонізації національної облікової системи з МСФЗ в Україні;
- розробці рекомендацій щодо підвищення ефективності впровадження міжнародних стандартів у національну облікову практику.

Практична значення Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення нормативно-правової бази бухгалтерського обліку в Україні, розробки навчальних програм для підготовки фахівців з обліку, а також підвищення інвестиційної привабливості підприємств.

Інформаційна база дослідження. Дослідження базується на нормативно-правових актах, міжнародних стандартах фінансової звітності, наукових публікаціях, аналітичних матеріалах та статистичних даних щодо розвитку бухгалтерського обліку в умовах глобалізації.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Зміст роботи викладено на сторінках комп'ютерного тексту, з них: 36 сторінок – основний зміст, робота містить 3 таблиці, список використаних джерел налічує 45 найменувань на 4 сторінках

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

1.1. Основні поняття та принципи стандартизації

Стандартизація бухгалтерського обліку полягає у визначенні уніфікованих норм та вимог, використанні єдиних стандартів, які призначені для регулювання облікових подій та їх відображення у звітності. В Україні приведення національного стандарту бухгалтерського обліку у відповідність до вимог міжнародних стандартів передбачає діяльність за наступними напрямками:

- формування належної нормативної бази;
- надання бухгалтерським службам відповідних методичних рекомендацій, вказівок, інструкцій;
- підготовка та перепідготовка спеціалістів;
- активна міжнародна співпраця, яка може полягати в обміні досвідом та вступі у спеціалізовані організації [1].

Потреба стандартизації обумовлена розвитком глобалізаційних та інтеграційних процесів міжнародної торгівлі. Потреба в ній об'єктивно виникає через відмінності, що властиві бухгалтерській звітності суб'єктів господарювання різних країн, які склалися історично[6]. Відмінності у відображенні складових бухгалтерської звітності, зазвичай, викликають ускладнення та непорозуміння у процесі міжнародної діяльності. У той же час, впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку вирішує цю проблему шляхом введення єдиних правил складання фінансової звітності і служить основою для трансформації національної системи бухгалтерського обліку.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) мають значний вплив на вдосконалення бухгалтерського обліку в Україні. Ці стандарти сприяють

підвищенню транспарентності та зрозумілості інформації, що міститься у бухгалтерській звітності, та характеризують діяльність підприємств через утворення достовірної бази для оцінки активів, зобов'язань, визнання доходів та витрат [2]. Верховна Рада України проголосувала у 2017 році за законопроект № 4646-д, що зобов'язує національні підприємства застосовувати міжнародні стандарти, а з 1 січня 2019 року нові правила набули чинності у повній мірі. Реформа системи державного бухгалтерського обліку перш за все здійснювалась, відповідно до програми реформування системи бухгалтерського обліку з використанням міжнародних стандартів, затвердженої постановою КМУ №1706 від 1998-10-28 [3].

Однак процес впровадження МСФЗ передбачає не тільки позитивні результати, такі як спрощення міжнародних відносин і ефективність бухгалтерського обліку, а й попереднє вирішення певних питань.

В Європейському Союзі основними документами, що регулюють бухгалтерський облік і фінансову звітність, є Директива 4 «Форма і зміст річних звітів підприємств» (1978) і Директива 7 «Вимоги до підготовки та методу підготовки консолідованих фінансових звітів» (1983)[7][25]. Порівнюючи нормативно-правові аспекти бухгалтерського обліку в Україні та норми, які закріплені у зазначених директивах, можна виявити певну невідповідність.

Найбільше протиріччя полягає в різних стандартах класифікації суб'єктів господарювання на малі, середні та великі. Крім того, існують різні іноземні проблеми та інші проблеми, пов'язані із застосуванням МСФЗ. Окрім того, існують і інші проблеми, що пов'язані із впровадженням МСФЗ. Наприклад, в Україні відсутня відповідна методологія переходу на МСФЗ та механізм контролю за процесом моніторингу впровадження МСФЗ та дотримання його стандартів [3].

Окрім того, Н. В. Бондарчук зауважує, що в Україні існують чітко визначені норми ведення бухгалтерського обліку, недотримання яких може призвести до адміністративної або кримінальної відповідальності. Водночас, в

міжнародній системі обліку наводяться лише базові концепції стосовно ведення бухгалтерського обліку [4].

Таблиця 1.1

Аналіз відповідності законодавства України МСФЗ

Елемент регулювання	Регулювання в Україні (П(С)БО)	Вимоги МСФЗ	Відповідність/ Розбіжність	Приклад впливу на звітність
Визнання доходів	П(С)БО 15 регламентує за нарахуванням	МСФЗ 15 деталізує етапи визнання доходів	Часткове, складність у визначенні зобов'язань	Контракт на продаж з багатьма етапами доставки
Облік основних засобів	П(С)БО 7 дозволяє лише історичну вартість	МСБО 16 дозволяє переоцінку	Відмінності у підходах до переоцінки	Амортизація обладнання для виробництва
Облік запасів	П(С)БО 9 вимагає FIFO/середню вартість	МСБО 2 пропонує ідентифіковану вартість	Мінімальні розбіжності	Облік товарних запасів у торгівлі
Фінансові інструменти	Фрагментарне регулювання	МСФЗ 9 забезпечує детальний підхід	Відсутність адекватних інструкцій	Оцінка кредитних зобов'язань банків
Консолідована звітність	П(С)БО 2 – лише великі компанії	МСФЗ 10 охоплює будь-які контрольовані компанії	Часткове	Консолідація холдингів у будівельному секторі

Таким чином, процес впровадження МСФЗ повинен враховувати інтереси національної економіки, надавати методологічний вплив на всі процеси і зміни в глобальній системі бухгалтерського обліку [5][18].

Принципи стандартизації.

Стандартизація бухгалтерського обліку є фундаментальним елементом, що забезпечує однорідність, прозорість та зрозумілість фінансової інформації для широкого кола користувачів, включаючи інвесторів, регуляторів та керівництво компаній. Принципи стандартизації бухгалтерського обліку спрямовані на створення єдиної системи вимог, яка дозволяє уникнути різночитань у трактуванні фінансової інформації та полегшує порівняння між

компаніями, незалежно від країни або сектора, в якому вони працюють. Далі я наведу основні принципи:

1) Принцип обачливості

Принцип обачливості (також відомий як принцип консерватизму) є одним із фундаментальних принципів бухгалтерського обліку, що вимагає дотримання стриманості при визнанні доходів і витрат. Його основна ідея полягає в тому, щоб запобігти завищенню фінансових результатів підприємства шляхом адекватної оцінки ризиків та можливих втрат.

Принцип обачливості передбачає, що при складанні фінансової звітності слід визнавати:

- Потенційні збитки та витрати на ранньому етапі, навіть якщо вони ще не відбулися;

- Доходи - лише тоді, коли є висока ймовірність їхнього отримання.

Це означає, що підприємства повинні бути більш обережними під час оцінки доходів і активів, щоб не вводити користувачів звітності в оману щодо свого фінансового стану.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) чітко регулюють застосування принципу обачливості. Відповідно до МСФЗ, активи та доходи не можуть бути завищеними, а зобов'язання та витрати не повинні бути заниженими. Основна ідея - забезпечення реалістичного та справедливого уявлення про фінансовий стан компанії [5][35].

У 2018 році в МСФЗ було переглянуто концептуальні основи, що призвело до уточнення застосування принципу обачливості. Було підкреслено, що фінансова звітність повинна бути нейтральною, тобто не мати на меті свідомо збільшувати чи зменшувати показники, проте вимога обачливості полягає в уникненні завищення вартості активів або прибутків.

Принцип обачливості важливий для забезпечення достовірності фінансової звітності, оскільки допомагає уникнути необґрунтованих оптимістичних оцінок майбутніх прибутків і заниження майбутніх збитків. Це особливо актуально в ситуаціях, коли підприємство стикається з

невизначеністю. Наприклад, при оцінці дебіторської заборгованості компанія повинна враховувати можливість непогашення боргу та створювати резерви для покриття потенційних втрат.

Обачливість також є корисною при оцінці вартості активів на момент підготовки фінансових звітів. Наприклад, запаси повинні оцінюватися за найнижчою з вартостей: за собівартістю або чистою вартістю реалізації. Це дозволяє відображати активи за їх реальною вартістю, враховуючи можливі ризики їх знецінення.

Незважаючи на свої переваги, принцип обачливості часто піддається критиці за створення можливості маніпуляції фінансовою звітністю. Оскільки обачливість передбачає завищення витрат та заниження доходів, компанії можуть використовувати цей принцип для створення «прихованих резервів». Це може призводити до надмірно негативного представлення фінансового стану підприємства, що вводить в оману акціонерів і потенційних інвесторів.

Додатково, деякі економісти вважають, що надмірне використання принципу обачливості може сприяти недостатньому розвитку компанії, оскільки вона не повною мірою використовує свої фінансові можливості.

Найбільш поширені приклади застосування принципу обачливості стосуються:

- Створення резервів під сумнівну дебіторську заборгованість. Компанії часто стикаються з ситуаціями, коли існує ризик неповернення боргу клієнтом. Згідно з принципом обачливості, резерви на покриття таких боргів мають бути створені на етапі, коли тільки виникає ймовірність їх непогашення.

- Оцінка товарно-матеріальних запасів. Згідно з принципом обачливості, запаси повинні оцінюватися за нижчою з вартостей — за собівартістю або чистою вартістю реалізації. Це дозволяє уникнути завищення вартості активів.

2) Превалювання сутності над формою

Принцип превалювання сутності над формою в стандартизації бухгалтерського обліку вказує на те, що важливіше врахувати сутність фінансових операцій і подій, ніж дотримуватися лише формальних правил. Цей

принцип спрямований на те, щоб забезпечити об'єктивну та достовірну фінансову звітність компанії, не обмежуючись лише стандартами і шаблонами.

За цим принципом, бухгалтерія повинна бути орієнтована на відображення справжнього фінансового стану компанії, незалежно від формальних вимог стандартів. Важливо враховувати всі аспекти та особливості конкретного бізнесу і відображати їх у фінансових звітах для кращого розуміння всіма стейкхолдерами.

Цей принцип дозволяє бухгалтерам бути більш гнучкими та адаптивними до унікальних потреб кожного бізнесу, забезпечуючи при цьому високу якість та достовірність фінансової звітності.

3) Принцип безперервності діяльності

Принцип безперервності діяльності є основоположним елементом стандартизації бухгалтерського обліку, оскільки він впливає на облік і оцінку активів та зобов'язань підприємства. Принцип передбачає, що підприємство буде продовжувати свою діяльність у найближчому майбутньому, це не має наміру або потреби в ліквідації, зменшенні масштабів діяльності або припинення своєї діяльності. У звітності це означає, що активи та зобов'язання підприємства відображаються відповідно до вартості їх використання, а також можливого розпродажу у випадку ліквідації.

Безперервність діяльності допоможе уникнути ризиків від невизначеності та надає користувачам звітності впевненість у стабільності компанії, яка є важливою для інвесторів, кредиторів та інших цікавих сторінок. При цьому оцінки вартості активів та зобов'язань враховуються з результатами оцінки доходу, який може принести їх експлуатацію в довгостроковій перспективі, що сприяє точнішій оцінці фінансового стану.

Якщо підприємство не може працювати далі, то цей принцип більше не використовується, і активи оцінюються за їхньою ринковою вартістю на момент реалізації, що є вимушеним заходом для забезпечення справедливого відображення фінансового стану компанії. У випадку загрози безперервності

політика облікового запису може змінюватися для відображення реальної картини, а стандарти вимагають розкриття такої інформації.

Принцип пізнається більше міжнародних стандартів, включаючи Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) та Загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку (GAAP) у США. Вони вимагають від перевірки підприємства своєї спроможності працювати безперервно протягом щонайменше 12 місяців від дати складання звітності.

Дотримання принципу безперервності дозволяє стандартизувати підходи до обліку та оцінки в глобальному масштабі, що підтримує стабільність та передбачуваність на ринку.

4) Принцип єдиного грошового вимірника

Цей принцип є одним із базових принципів бухгалтерського обліку, що забезпечує відображення всіх господарських операцій у грошовому вираженні. Це означає, що всі активи, зобов'язання, доходи і витрати мають бути виражені в грошових одиницях, що дозволяє стандартизувати інформацію для аналізу та звітності [34].

Цей принцип виконує декілька важливих функцій у стандартизації обліку. По-перше, він дозволяє представити всі ресурси підприємства в єдиному вимірнику, що забезпечує можливість об'єктивного порівняння та аналізу фінансових показників у часі та між підприємствами.

По-друге, використання грошового вимірника сприяє спрощенню облікових процедур, запобігає будь-які нематеріальні активи, зобов'язання чи інші елементи діяльності оцінюються у валютному еквіваленті, що забезпечує однорідність інформації.

Застосування принципу єдиного грошового вимірника також пов'язане з певними обмеженнями. Він не враховує вплив інфляції або коливання курсу валют, що може викривляти реальну картину фінансового стану, особливо для підприємств, що використовують міжнародні операції. Принцип залишається основним стандартом в обліку, оскільки дозволяє максимально стандартизувати інформацію для об'єктивної оцінки та прийняття рішень на міжнародному рівні.

5) Принцип повного висвітлення

Принцип повного висвітлення є великим аспектом стандартизації бухгалтерського обліку, який забезпечує доступність та зрозумілість фінансової інформації для широкого кола зацікавлених осіб. Він передбачає, що вся суттєва інформація про фінансовий стан та діяльність підприємства має бути повністю розкрита у фінансовій звітності. Це охоплює ключові дані про активи, зобов'язання, капітал, доходи, витрати, а також пояснення до державної звітності, які допомагають користувачам зрозуміти її зміст.

Основна мета принципу повного висвітлення виникає в забезпеченні достовірності та об'єктивності даних, що надаються користувачам.

Цей принцип покращує прозорість та довіру до фінансової звітності, оскільки дає можливість користувачам робити обґрунтовані висновки на основі повної та адекватної інформації. Без дотримання цього принципу фінансова звітність може бути неповною або введена в оману, яка фактично впливає на прийняття економічних рішень [26] [31].

Важливим аспектом повного висвітлення є дотримання стандартів, які потребують обсягу та порядку розкриття інформації. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), розроблені Радою з міжнародних стандартів фінансової звітності (IASB), чітко розроблені вимоги щодо розкриття суттєвих статей. Наприклад, у рамках МСФЗ є детальні вимоги щодо розкриття інформації про фінансові інструменти, операції зі зв'язаними сторонами, ризики та контракти.

Також принцип повного висвітлення шкідливості порівнянності та прозорості звітності між компаніями та країнами. У контексті міжнародного співробітництва та глобалізації економічних процесів принцип дозволяє інвесторам і зацікавленим сторонам порівнювати фінансові звіти підприємств з різних країн і галузей, що є результатом прийняття рішень у міжнародній економіці [11].

1.2. Історичний аспект розвитку стандартів бухгалтерського обліку

Розвиток стандартів бухгалтерського обліку є тривалим процесом, що сягає корінням у глибоку історію та охоплює періоди значних економічних, соціальних і технологічних змін. Стандарти бухгалтерського обліку виникли через необхідність узгоджених принципів, які дозволяли б вести точний та однаковий облік господарських операцій, а також забезпечували порівняння та прозорість фінансової інформації між різними організаціями. Бухгалтерський облік як практична дисципліна почав формуватися ще в античні часи, коли найпростіші облікові системи використовувалися для реєстрації торговельних операцій. Проте по-справжньому цей процес став у середньовіччі з появою подвійного запису та першої систематизації облікових процедур.

Історичні передумови стандартизації обліку можна простежити ще в Давньому Єгипті, Месопотамії та Римській імперії. Вже тоді для контролю за послугами та управлінням державними ресурсами використовувалися примітивні системи обліку. Наприклад, у Месопотамії на глиняних табличках зафіксовані записи про борги й податкові зобов'язання, а в Єгипті священики та урядовці вели облік врожаю, запасів зерна та інших цінностей. У Стародавньому Римі існувала розвинена система обліку, яку використовували для реєстрації податків, громадських робіт і військових витрат. Ці ранні системи обліку були спрямовані на контроль і захист ресурсів, проте вони не будуть стандартизованими та не мали єдиних методів.

Револьюційний етап у розвитку бухгалтерського обліку відбувся в XV столітті з виникненням подвійного запису. Вперше ця методика була описана італійським математиком та ченцем Лукою Пачолі в 1494 році в його праці «Трактат про рахунки та записи»[10]. Пачолі не винайшов подвійний запис, але він систематизував цей метод і описав його деталі, зробивши його доступним для широкого кола підприємців. Подвійний запис полягав у тому, що кожна операція в бухгалтерському обліку фіксувалася на двох рахунках — дебетовому та кредитному, що дозволяло забезпечити баланс та точність у фінансових

записах. Ця методика стала основою для подальшого розвитку бухгалтерії як науки і практики, і з того часу вона зазнала змін, її принципи залишаються актуальними і до сьогодні.

Наступний значний етап розвитку бухгалтерських стандартів почався з епохи індустріалізації у XVIII–XIX століттях. Промислова революція привела до стрімкого зростання великих корпорацій, що здійснювали міжнародну торгівлю та потребували однакових підходів до ведення фінансової звітності. У цей час з'являється наявність уніфікації облікових методів, наші найбільші компанії прагнули отримати доступ до капіталу через фінансові ринки, а інвестори вимагали прозорості та порівняльної інформації. Розвиток акціонерних компаній також підштовхнув до створення облікових стандартів, що дозволили інвесторам та акціонерам розуміти фінансове становище підприємств. Ця періодизація стандартизації бухгалтерського обліку відбулася головним чином у Великобританії та США, де зростаючі ринки цінних паперів стимулювали впровадження єдиних методів обліку та звітності.

XX століття ознаменувалося першими змінами в розвитку бухгалтерських стандартів, зокрема створенням регуляторних органів, які займалися розробкою та впровадженням стандартів обліку. Одним із перших таких органів стала Американська асоціація бухгалтерів (AAA), заснована в 1916 році. У 1930-х роках у відповідь на Велику депресію та підрахунок банкрутства великих компаній у США вимагає Комісія з цінних паперів та бірж (SEC), яка почала вимагати від компаній дотримання стандартів обліку, щоб забезпечити прозорість фінансової звітності. У 1973 році було створено Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASC), який став попередником сучасної Ради з міжнародних стандартів фінансової звітності (IASB). Метою IASC було розроблено єдині стандарти бухгалтерського обліку, які можна використовувати на міжнародному рівні.

Розвиток стандартів бухгалтерського обліку в другій половині XX століття характеризується інтеграцією міжнародних стандартів у національні облікові системи. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСФЗ/IAS),

які розроблялися КМСБО/IASC, почали набувати поширення в багатьох країнах, зокрема в Європі, Азії та Латинській Америці. Це стало першим кроком у напрямку гармонізації облікових стандартів, після чого міжнародні компанії використовували узгоджені принципи для складання звітності в різних країнах. Проте інтеграція міжнародних стандартів не була легкою, оскільки багато країн мали власні облікові традиції та правові системи, що ускладнювало процес гармонізації [37.38].

На початку XXI століття розвиток міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зазнав значних змін завдяки зусиллям IASB, який у 2001 році розробив нові стандарти — Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ). На відміну від IAS, нові стандарти були більш адаптовані до потреб сучасного бізнесу та ринків капіталу. МСФЗ стали обов'язковими для компаній, які котуються на біржах в Європейському Союзі, а також у багатьох інших країнах. У США, хоча МСФЗ не будуть прийняті як основний стандарт, продовжували вестися дискусії щодо гармонізації із Загальноприйнятими принципами бухгалтерського обліку (GAAP) — національними стандартами бухгалтерського обліку, які регулюються Комітетом зі стандартів фінансової звітності (FASB).

Використання МСФЗ стало великим кроком у процесі глобалізації облікових стандартів, що дозволяє створити єдину мову фінансової звітності для інвесторів, регуляторів і компаній у всьому світі. Це полегшує порівняння фінансової інформації між компаніями з різними країнами і погіршення прозорості ринків капіталу. Протест і виклики, пов'язані з упровадженням МСФЗ, такі як адаптація до місцевих юридичних норм і відмінностей у культурних підходах до обліку [36].

В останні роки розвиток стандартів бухгалтерського обліку продовжує зосереджуватися на актуальних викликах сучасності [40]. Однією з ключових тенденцій є впровадження стандартів, що стосуються екологічного, соціального та корпоративного управління (ESG). Інвестори, компанії та регулятори більше приділяють увагу стійкості та соціальній відповідальності бізнесу, що

стимулює створення нових облікових стандартів для оцінки екологічних ризиків і соціального впливу компаній. Інша важлива тенденція — це розвиток цифрових технологій і автоматизація бухгалтерських процесів. Впровадження штучного інтелекту, машинного навчання та технологій блокчейну сприяє підвищенню точності, ефективності та прозорості облікових процедур, що також потребує адаптації стандартів до нових умов.

Отже, історичний розвиток стандартів бухгалтерського обліку є результатом еволюції економічних та соціальних умов, які вимагали вдосконалення методів обліку та звітності. Від ранніх форм облікової документації до сучасних міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), кожен етап розвитку бухгалтерії сприяв підвищенню прозорості, точності та надійності фінансової інформації.

Сьогодні стандарти бухгалтерського обліку продовжують розвиватися, враховуючи виклики сучасної глобальної економіки [43].

1.3. Роль стандартизації в сучасній економіці

Національні стандарти бухгалтерського обліку (ПСБО) мають важливу роль у розвитку сучасної економіки, оскільки вони враховують специфіку кожної країни, її правову, економічну та культурну структуру. Детальний розбір ролі національних стандартів в економіці можна провести за такими основними аспектами:

Адаптація до місцевих економічних умов

Національні стандарти обліку створюються з урахуванням специфіки економіки конкретної країни. Це дозволяє ефективно враховувати місцеві особливості, такі як рівень розвитку ринку капіталу, податкову систему та нормативно-правові акти [24]. Наприклад, у країнах, де малий бізнес домінує, стандарти можуть бути більш спрощеними, що знижує адміністративне навантаження на малі підприємства.

Регуляція внутрішніх ринків

Національні стандарти бухгалтерського обліку забезпечують надійну базу для контролю за діяльністю підприємств усередині країни. Вони дозволяють регуляторам мати чітке розуміння фінансового стану компаній та підтримувати фінансову дисципліну на ринку. Ці стандарти забезпечують відповідність податковим вимогам, контролюють рух капіталу та фінансові потоки всередині країни.

Сприяння малому та середньому бізнесу

Національні стандарти обліку, як правило, більш гнучкі та адаптовані до потреб малого та середнього бізнесу. Вони спрощують вимоги щодо звітності, що знижує витрати на облік та управління фінансами для компаній, які не здійснюють міжнародної діяльності. Це стимулює розвиток малого бізнесу, який є важливим для економічного зростання і зайнятості в багатьох країнах.

Фіскальна функція

Національні стандарти бухгалтерського обліку грають важливу роль у виконанні фіскальних функцій, оскільки вони тісно пов'язані з податковим законодавством. У багатьох країнах фінансова звітність слугує основою для розрахунку податкових зобов'язань компаній. Це забезпечує прозорість та контроль з боку державних органів, дозволяючи точно оцінювати податкові доходи та запобігати ухиленню від сплати податків.

Підтримка стабільності фінансових ринків

Національні стандарти обліку відіграють важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності національних ринків. Завдяки чітким правилам та вимогам до фінансової звітності, державні органи можуть контролювати фінансовий стан компаній і банків, що знижує ризики виникнення фінансових криз.

Захист інтересів національних інвесторів

Національні стандарти дозволяють місцевим інвесторам мати краще розуміння діяльності компаній в їхньому економічному середовищі. Вони можуть бути налаштовані на забезпечення кращої прозорості та точності даних

для інвесторів, які добре розуміють місцеві умови та економічні реалії. Це підвищує довіру інвесторів до внутрішніх ринків капіталу.

Гнучкість у порівнянні з міжнародними стандартами

Національні стандарти можуть бути менш складними та більш зрозумілими для місцевих підприємств у порівнянні з міжнародними стандартами, такими як IFRS. Вони надають можливість застосовувати локальні підходи, що враховують економічну структуру, рівень розвитку облікової практики та потреби регуляторів. Така гнучкість дозволяє національним стандартам бути більш практичними та доступними для компаній, що працюють лише на внутрішньому ринку.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО), головним чином представлені Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ/IFRS), відіграють критичну роль у сучасній економіці. Їхній вплив відображається на різних аспектах функціонування глобальних ринків капіталу, стабільності економіки та інвестиційної привабливості різних юрисдикцій [9]. Ось детальний розбір їхньої ролі:

Прозорість та довіра

Однією з головних цілей IFRS є підвищення прозорості фінансових звітів компаній. Міжнародні стандарти забезпечують уніфіковані принципи обліку, що дозволяє користувачам фінансової інформації отримувати більш достовірні та порівнянні дані. Це є надзвичайно важливим для інвесторів та кредиторів, які повинні оцінювати фінансовий стан компаній у різних країнах. Наприклад, прозорість, яку забезпечують IFRS, знижує рівень інформаційної асиметрії між компаніями та інвесторами, що зменшує інвестиційні ризики та сприяє зростанню капіталовкладень.

Порівнянність фінансової звітності

IFRS полегшують порівняння фінансових показників компаній, що працюють в різних юрисдикціях. У глобалізованій економіці, де транснаціональні корпорації діють у багатьох країнах, така порівнянність є критичною для інвесторів, кредиторів і регуляторів [29]. Це дозволяє більш

точно оцінювати фінансовий стан та ефективність діяльності компаній незалежно від їхнього місця розташування. Для міжнародних інвесторів це означає можливість прийняття більш обґрунтованих рішень щодо інвестицій у різні країни.

Сприяння інвестиціям

Міжнародні стандарти сприяють зростанню глобальних інвестицій. Завдяки стандартизації фінансової звітності, інвестори можуть мати більше довіри до звітів компаній, що сприяє залученню капіталу з-за кордону. Наприклад, дослідження показують, що країни, які впровадили IFRS, мають вищу інвестиційну привабливість на міжнародних ринках.

Гармонізація та економічна інтеграція

IFRS сприяють економічній інтеграції, оскільки вони забезпечують єдині правила для ведення обліку на міжнародному рівні. Це полегшує доступ до глобальних ринків капіталу, особливо для транснаціональних корпорацій та компаній, що прагнуть залучити іноземні інвестиції.

Поліпшення якості управління

Застосування IFRS дозволяє покращити корпоративне управління завдяки підвищенню якості фінансової інформації. Прозорі фінансові звіти дозволяють керівникам і радам директорів ухвалювати більш обґрунтовані управлінські рішення. Крім того, міжнародні стандарти стимулюють розвиток внутрішнього контролю та звітності, що робить компанії більш відповідальними перед інвесторами та регуляторами [8][13]

Регуляторна роль і захист інтересів інвесторів

Міжнародні стандарти допомагають урядам і регуляторам країн ефективніше контролювати фінансову діяльність компаній. Використання МСФЗ(IFRS) дозволяє уніфікувати процедури нагляду за фінансовими ринками, що сприяє зниженню ризиків фінансових криз. Крім того, це полегшує інтеграцію національних ринків до глобальної фінансової системи, що підвищує привабливість країни для інвесторів [44].

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ПРАКТИКИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

2.1 Порівняльний аналіз національних та міжнародних стандартів

Міжнародна практика бухгалтерського обліку значно відрізняється від підходів, що застосовуються на національному рівні, особливо в таких країнах, як Україна, де національні стандарти бухгалтерського обліку (П(С)БО) відзначають поступові зміни, наближаючись до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Основною платіжною системою П(С)БО є створення узгодженої системи обліку, що відповідає вимогам законодавства та забезпечує прозорість для внутрішніх користувачів.

Таблиця 2.1

Порівняння П(С)БО та МСФЗ

Питання	П(С)БО	МСФЗ	Основні відмінності	Вплив на звітність
Мета стандартів	Гармонізація обліку в межах національної економіки	Уніфікація звітності для глобальних ринків	МСФЗ адаптовані до міжнародних потреб	Сприяють залученню іноземних інвестицій
Основні принципи	Нарахування та відповідність доходів і витрат	Прозорість, доречність, порівнянність	У П(С)БО менше уваги до прозорості	МСФЗ забезпечують кращу інформативність
Підхід до оцінки товарів	П(С)БО 9: FIFO, середня собівартість	МСБО 2: FIFO, середня собівартість, ідентифікована вартість	МСФЗ дозволяють точніший підхід до оцінки специфічних товарів	Зменшення ризиків неправильного обліку запасів
Визнання собівартості товарів	Включають витрати на придбання, доставку та підготовку	Аналогічно, але з більшими деталізаціями	У МСФЗ чіткіші критерії розподілу витрат	Точніший облік витрат у фінансових звітах
Облік уцінки запасів	Дозволяє зменшення вартості до чистої реалізаційної вартості	Зменшення до чистої реалізаційної вартості з регулярним переглядом	МСФЗ регламентують частіший моніторинг	Своєчасне відображення знецінення

Далі розглянемо ці питання більш детально.

1. Мета та принципи

Національні стандарти бухгалтерського обліку України здебільшого адаптовані для внутрішнього користування, з наданням відображення інформації для податкових і контролюючих органів. Основний акцент робиться на збереженні стабільності облікових показників та забезпеченні відповідності українському законодавству. За рахунок цього МСФЗ має на мету надати прозору й актуальну інформацію для міжнародних інвесторів та партнерів. МСФЗ базуються на принципах прозорості, платіжності та порівняльності, що дозволяють користувачам фінансової звітності отримувати релевантну інформацію для прийняття рішень на світових ринках.

2. Підхід до оцінки активів

Важливою відмінністю є підхід до оцінки активів. За національними стандартами основний акцент робиться на історичну вартість, вартість активів, використану на момент їх придбання або створення. Це дозволяє контролювати витрати та формувати податкові зобов'язання відповідно до державних вимог. МСФЗ, у свою чергу, пропонує оцінку за справедливую вартість, яка враховує поточний стан та може бути переглянута залежно від змінених ринкових умов. Підхід дозволяє відображати реальну вартість цих активів у звітності, що робить її актуальною для користувачів, але може призвести до нестабільності показників і потребує частого переоцінювання.

3. Амортизація та облік знецінення

У національних стандартах амортизація розглядається як інструмент для збільшення відображення витрат на придбання основних засобів, що робить її механізм стабільним і залежним від встановлених норм. Водночас у МСФЗ до амортизації підходять з точки зору корисності активу. Замість фіксованих норм використання принципу зменшення корисності, що означає необхідність оцінювати активи на предмет знецінення. Це дозволяє більш глибоко відображати витрати на основні засоби, проте ускладнює процес обліку,

остання компанія повинна регулярно проводити оцінку активів, аби виявити можливе знецінення.

4. Визнання доходів та витрат

У національних стандартах визнання доходів і витрат більшого обсягу на підставі фактичного надходження або повернення коштів, що відповідає обліку на касовій основі. Цей підхід є більш простим для контролю, проте обмежує можливості реального відображення фінансових результатів. МСФЗ використовує форму на основі нарахувань, де доходи та витрати визнаються на момент їх виникнення, незалежно від фактичного руху грошових коштів. Такий підхід дозволяє створити більш реалістичну картину фінансового стану компанії, зокрема, при складанні проміжної звітності для аналізу результатів діяльності.

5. Облік фінансових інструментів

МСФЗ приділяє значну увагу обліку складних фінансових інструментів, таких як деривативи, зобов'язання, дії тощо. Їх облік створюється відповідно до спеціальних стандартів, що забезпечують точне відображення вартості таких інструментів і враховують ризики, пов'язані з ними. В Україні облік фінансових інструментів регулюється менш детально, а національні стандарти часто обмежуються простими операціями. Це доповнює розкриття інформації для іноземних інвесторів і обмежує можливості компаній, які бажають отримати фінансування за кордоном.

6. Вимоги до розкриття інформації

МСФЗ вимагають більш детального розкриття інформації про фінансові результати, обсяги операцій, ризики, пов'язані з діяльністю компанії. Національні стандарти в цьому аспекті є менш вимогливими, що може бути пов'язано з орієнтацією на внутрішній ринок і місцеві бази фінансової звітності. Наприклад, у міжнародних стандартах особлива увага передбачає розкриття інформації про контракти, зобов'язання та інші фінансові зобов'язання, що дозволяє інвесторам і аналітикам оцінити всі аспекти

діяльності компанії. В українській практиці цей аспект досі є недостатньо розвиненим.

Отже, національні стандарти регулярного ринку бухгалтерського обліку України забезпечують базовість облікових операцій, відповідаючи вимогам місцевого та законодавства, тоді як МСФЗ орієнтований на задоволення потреб глобального фінансового середовища. Різниця між цими системами обумовлена постійними підходами до оцінки активів, амортизації, визнання доходів і витрат, а також до обліку фінансових інструментів. Впровадження МСФЗ в Україні сприяє інтеграції до світової економіки, однак вимагає від компаній гнучкості та адаптації до нових стандартів, що супроводжується значними фінансовими та технічними витратами. У результаті національні компанії досягаються з кількома завданнями - знаходження оптимального балансу між міжнародними вимогами та специфікою місцевого ринку, що дозволяє ефективно вести бізнес як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку.

2.2. Виклики та перешкоди впровадження міжнародних стандартів

Впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСФЗ) в Україні є важливим кроком у гармонізації національної системи обліку із загальносвітовими практиками, проте цей процес супроводжується значними викликами та перешкодами. Перехід на МСФЗ покликаний покращити прозорість фінансової звітності українських підприємств, зробити їх більш конкурентоспроможними на міжнародному ринку та залучити іноземні інвестиції. Однак специфіка української економіки, рівень розвитку інфраструктури бухгалтерського обліку та інституційні обмеження створюють суттєві труднощі для реалізації цієї амбітної мети.[27]

Однією з головних перешкод є недостатня готовність законодавчої бази України до повного впровадження МСФЗ. Хоча відповідні норми закріплені в законодавстві, зокрема в Законі України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні", фактична гармонізація із МСФЗ потребує постійних змін і

оновлень нормативно-правових актів. Часто ці зміни відбуваються із запізненням або не відповідають вимогам міжнародних стандартів. Виникає правовий дуалізм, коли національні стандарти ще застосовуються паралельно з МСФЗ, що призводить до невизначеності у практиці бухгалтерського обліку.

Іншою важливою проблемою є недостатній рівень кваліфікації бухгалтерів та інших фінансових спеціалістів в Україні. МСФЗ є досить складними для застосування, оскільки вимагають високого рівня професійних знань, глибокого розуміння економічної сутності операцій та здатності здійснювати професійні судження. Багато бухгалтерів, які працюють в Україні, мають досвід роботи виключно з національними стандартами, які є менш складними та більш регламентованими. Для ефективного переходу на МСФЗ необхідні значні інвестиції у навчання та перекваліфікацію фахівців, однак такі програми часто залишаються недоступними через високу вартість або відсутність необхідних ресурсів.

Впровадження МСФЗ також пов'язане з високими фінансовими витратами для компаній. Ці витрати включають придбання та впровадження нового програмного забезпечення для обліку, адаптацію внутрішніх політик і процедур, залучення зовнішніх консультантів, проведення аудитів за міжнародними стандартами. Великі компанії, особливо ті, що працюють на міжнародних ринках, можуть дозволити собі такі інвестиції, тоді як малі та середні підприємства часто стикаються з серйозними фінансовими труднощами, що ускладнює їх перехід на МСФЗ [23].

Особливістю української економіки є також значна частка тіньового сектору, який ускладнює реалізацію міжнародних стандартів обліку. Багато компаній прагнуть мінімізувати свої податкові зобов'язання, що іноді досягається шляхом маніпуляцій із бухгалтерською звітністю. Впровадження МСФЗ, яке передбачає прозорість і відкритість даних, може наštтовхнутися на опір з боку таких підприємств, які вбачають у нових правилах ризику для свого бізнесу.

Іншою значною перешкодою є недоліки інфраструктури обліку в Україні, включаючи недостатню автоматизацію процесів. У багатьох компаніях все ще використовуються застарілі технології, які не здатні забезпечити відповідність вимогам МСФЗ. Це стосується як програмного забезпечення, так і організації облікових процесів загалом. Для впровадження МСФЗ компаніям необхідно значно інвестувати в оновлення своєї технічної бази, що є суттєвим бар'єром, особливо в умовах економічної нестабільності.

Проблеми з адаптацією МСФЗ також пов'язані з ментальними бар'єрами та відсутністю розуміння їхньої важливості серед багатьох керівників компаній. Часто впровадження міжнародних стандартів сприймається як додатковий бюрократичний тягар, а не як інструмент для поліпшення прозорості та ефективності бізнесу. Особливо це стосується компаній, які не планують виходити на міжнародні ринки і не бачать безпосередньої користі від переходу на МСФЗ.

Державні органи також не завжди готові до ефективного контролю за впровадженням МСФЗ. Недостатність інституційної підтримки, відсутність належного моніторингу та аудиту створюють ситуацію, коли компанії можуть формально декларувати застосування МСФЗ, але фактично не дотримуватися їхніх вимог. Це підриває довіру до системи і знижує ефективність впровадження стандартів [30].

Окрім цього, економічна нестабільність в Україні, зокрема інфляція, коливання валютних курсів та російсько-українська війна, створюють додаткові виклики для впровадження МСФЗ. Ці фактори ускладнюють оцінку активів, зобов'язань і фінансових результатів за міжнародними стандартами, які вимагають точності та стабільності економічного середовища.

Окремої уваги потребує проблема адаптації МСФЗ до українського контексту. Багато стандартів розроблені для застосування у високорозвинених ринкових економіках, тоді як економічна ситуація в Україні часто не відповідає цим умовам. Наприклад, ринок фінансових інструментів в Україні є менш розвиненим, що створює складнощі у застосуванні стандартів, таких як МСФЗ

9. Аналогічно, низька ліквідність ринку нерухомості ускладнює оцінку активів за справедливою вартістю, як це передбачено МСФЗ.

Суттєвим викликом є також відсутність доступу до якісної методологічної підтримки. Хоча існують міжнародні керівництва та тлумачення щодо застосування МСФЗ, їх недостатньо для розв'язання специфічних питань, які виникають в українських умовах. Відсутність доступу до кваліфікованих консультантів або навчальних матеріалів ще більше ускладнює цей процес.

Отже, впровадження МСФЗ в Україні є складним і багатогранним процесом, який вимагає координації зусиль на державному, корпоративному та індивідуальному рівнях. Незважаючи на значні перешкоди, впровадження МСФЗ має велике значення для інтеграції України у світову економіку, підвищення прозорості бізнесу та залучення іноземних інвестицій [45].

2.3. Переваги та недоліки стандартизації у контексті глобалізації

Стандартизація бухгалтерського обліку є ключовим інструментом у процесі глобалізації світової економіки, оскільки вона сприяє узгодженню фінансової звітності між країнами, полегшує інвестування та забезпечує прозорість у міжнародному бізнесі [22]. Цей процес, однак, має як переваги, так і недоліки, які варто враховувати під час аналізу його впливу на економічні системи.

Однією з найбільш суттєвих переваг стандартизації є створення єдиної основи для фінансової звітності, яка дозволяє користувачам фінансової інформації, включаючи інвесторів, кредиторів і регуляторів, легше розуміти та порівнювати фінансові показники компаній у різних країнах. Завдяки цьому полегшується доступ до міжнародного фінансування, оскільки інвестори можуть ухвалювати рішення, ґрунтуючись на стандартизованій інформації. Це особливо важливо в умовах глобалізації, коли компанії часто працюють на різних ринках, і їм потрібно залучати капітал із зовнішніх джерел.

Таблиця 2.2

. Переваги для галузей економіки від впровадження МСФЗ

Галузь	Проблеми до впровадження	Зміни після впровадження	Додаткові економічні вигоди	Приклад впровадження
Сільське господарство	Непрозорість у розрахунках доходів та активів	Прозорий облік субсидій	Полегшення доступу до міжнародних ринків	Контракти на експорт зерна
Енергетика	Недооцінка довгострокових активів	Чітке оцінювання вартості інвестицій	Підвищення ефективності проектів	Реформи в "Укргазвидобуванні"
ІТ-сектор	Відсутність обліку нематеріальних активів	Стандартизований облік розробок	Зростання капіталізації компаній	Вихід ІТ-компаній на IPO
Будівельна галузь	Невизначеність обліку довгострокових контрактів	Деталізація обліку	Прозорість у взаємодії з інвесторами	Залучення коштів у будівництво інфраструктури

Крім того, стандартизація сприяє підвищенню прозорості та довіри до фінансової звітності. За наявності єдиних стандартів компанії не можуть маніпулювати фінансовими показниками, використовуючи різні облікові методи, що створює рівні умови для всіх учасників ринку. Це, своєю чергою, знижує ризик шахрайства та підвищує рівень відповідальності менеджменту перед акціонерами та іншими зацікавленими сторонами.

Ще однією перевагою є спрощення процесів злиття та поглинання, які часто супроводжують глобалізацію. Коли компанії використовують однакові стандарти бухгалтерського обліку, оцінка їх активів, зобов'язань і доходів стає прозорішою, що полегшує процес прийняття рішень щодо злиття. Крім того, це сприяє більш ефективному функціонуванню транснаціональних корпорацій, які повинні складати консолідовану фінансову звітність, що охоплює дочірні підприємства у різних країнах.

Не менш важливою перевагою є підвищення ефективності роботи державних регуляторів. Стандартизація обліку дозволяє регуляторам легше аналізувати фінансові показники компаній, ідентифікувати ризики та

забезпечувати виконання податкових і фінансових зобов'язань. У цьому контексті стандарти, такі як МСФЗ, стають універсальним інструментом для управління фінансовими потоками в глобальному масштабі.

Однак стандартизація має й певні недоліки, які варто враховувати під час її впровадження. Одним із найважливіших є значні витрати на перехід до міжнародних стандартів. Для компаній це може включати навчання персоналу, оновлення програмного забезпечення та адаптацію внутрішніх облікових політик. Особливо це стосується країн із розвинутими національними системами бухгалтерського обліку, які повинні внести суттєві зміни в існуючі процедури [39].

Іншим суттєвим недоліком є те, що стандартизація може не враховувати особливостей окремих країн, таких як їхня економічна ситуація, правова система чи рівень розвитку фінансових ринків. Наприклад, країни з перехідною економікою часто стикаються з труднощами в застосуванні складних міжнародних стандартів через недостатній рівень підготовки фахівців або обмежені ресурси. Це може призвести до невідповідності між теоретичними принципами стандартів і реальними можливостями їх виконання.

Також слід зазначити, що стандартизація не завжди призводить до повного усунення проблем у фінансовій звітності. Компанії можуть продовжувати використовувати різні методи інтерпретації стандартів, що створює ризик різночитань і потенційного викривлення інформації. У цьому контексті важливим є забезпечення належного контролю за дотриманням стандартів і проведення регулярних аудитів.

У підсумку, стандартизація бухгалтерського обліку є важливим елементом глобалізації, який сприяє покращенню прозорості, порівнянності та ефективності фінансової звітності. Однак її впровадження супроводжується як економічними, так і організаційними викликами, які потребують ретельного аналізу та зваженого підходу.

РОЗДІЛ 3.

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ СТАНДАРТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

3.1. Рекомендації щодо вдосконалення національного законодавства

Актуальність стандартизації бухгалтерського обліку в умовах глобалізації обумовлена зростаючими вимогами до прозорості, порівнянності та достовірності фінансової звітності на міжнародному рівні. Удосконалення національного законодавства в цій сфері в Україні потребує заходів, які сприяють адаптації місцевих стандартів до міжнародних вимог, посилення інституційної підтримки та забезпечення відповідності українських компаній світовим стандартам фінансової звітності.

Для підвищення ефективності національного законодавства з інтеграції платежів до світових ринків необхідно впровадити чіткі регулювання щодо обов'язкової адаптації

Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) в обліковому записі всіх практикуючих суб'єктів підприємницької діяльності. МСФЗ надає орієнтири для обліку на основі прозорих та зрозумілих методів оцінки фінансових показників, що збільшує зростання довіри до українських компаній з боку іноземних інвесторів.

Для досягнення цієї мети також важливі механізми оцінки активів, зокрема щодо справедливої вартості, яка є аспектом МСФЗ. Використання історичної вартості, яке наразі є основою українських стандартів, не відображає реальної вартості активів у динамічному ринковому середовищі. Запровадження справедливої вартості у фінансову звітність сприятиме більш об'єктивному відображенню вартості активів та дозволить сформувати реалістичну оцінку фінансового стану компанії.

Питання кадрової підготовки та підвищення кваліфікації бухгалтерів залишається аспектом. Рекомендовано організувати систематичні навчання та

сертифікаційні програми, орієнтовані на міжнародні стандарти обліку. Це забезпечить кваліфіковану адаптацію до нових вимог та стандартизованих підходів у фінансовій звітності.

Також інституційна підтримка є ще одним аспектом удосконалення національного законодавства. Для цього необхідно розробити систему взаємодії регуляторних органів і компаній, що забезпечить успішний перехід до міжнародних стандартів.

Це забезпечує створення консультативних і регулюючих органів, які надають рекомендації та підтримку під час трансформації облікових процесів [41].

Рекомендовано також відзначити законодавчі механізми стимулювання компаній, які впроваджують МСФЗ. Це можуть бути податкові пільги або інші фінансові стимули, які заохочують підприємство до більш активного впровадження міжнародних стандартів у свої облікові системи. Такі заходи сприяють поступовій гармонізації облікових практик, що є необхідним для підвищення конкурентоспроможності українських компаній на світових ринках [14].

Іншою важливою ініціативою є розробка єдиної інформаційної платформи, яка дозволяє компаніям отримувати остаточну інформацію про зміни в міжнародних стандартах обліку, а також методологічні рекомендації щодо їх впровадження. Така платформа стане ефективним інструментом для підвищення прозорості та підзвітності суб'єктів господарювання.

Удосконалення національного законодавства у сфері бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів сприятиме підвищенню рівня прозорості, надійності та привабливості українських компаній для міжнародних інвесторів. Це створює умови для зростання обсягів інвестицій і розвитку економіки України, сприяючи стабільності та стійкому розвитку фінансової системи країни.

3.2. Заходи щодо підвищення ефективності впровадження міжнародних стандартів

Впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) є актуальним завданням для України в контексті глобалізації та інтеграції до світової економіки. Забезпечення високого рівня прозорості фінансової звітності та узгодження облікових методик з міжнародними стандартами створює основи для залучення інвестицій, підвищення довіри з боку міжнародних партнерів та покращення умов для роботи українських підприємств на міжнародних ринках. Однак процес впровадження МСФЗ в Україні стикається з поряд із викликами, які потребують системних і цілеспрямованих заходів.

Однією з перших і основних проблем є адаптація нормативної бази, що регулює бухгалтерський облік в Україні, до вимог МСФЗ [32]. Національні стандарти бухгалтерського обліку (П(С)БО), що діють в Україні, лише частково відповідають міжнародним стандартам, і багато хто з них потребують вдосконалення для забезпечення їх сумісності. Так, в Україні переважає облік на касовій основі та оцінка за історичною вартістю, тоді як МСФЗ акцентує увагу на обліку нарахувань і оцінці активів за справедливую вартістю. Ці розбіжності не тільки створюють труднощі для адаптації на практиці, але і комплексують процедуру аудиту та складання фінансової звітності.

Для полегшення інтеграції міжнародних стандартів необхідно продовжувати гармонізацію національної нормативної бази, зокрема шляхом додаткового впровадження стандартів, сумісних з МСФЗ, та створення спрощених механізмів для малого та середнього бізнесу.

Другою важливою проблемою є обмеженість кваліфікованих кадрів, які мають знання та досвід роботи за міжнародними стандартами. МСФЗ вимагають не тільки знання стандартів, але й навичок аналізу та застосування принципів, таких як оцінка за справедливую вартість та тестування на знецінення активів. Це означає, що традиційні підходи до обліку не завжди підходять для

практичної реалізації МСФЗ. Для підвищення ефективності впровадження стандартів необхідно сприяти професійній підготовці бухгалтерів та аудиторів, розробляючи спеціалізовані програми навчання та курси підвищення кваліфікації. Залучення до процесу іноземних експертів і фахівців допоможе прискорити підготовку кадрів і підвищити якість обліку за міжнародними стандартами. На сьогоднішній день такі ініціативи вже реалізуються частково, проте варто розширювати обсяг навчальних програм і включати в них практичні аспекти роботи з МСФЗ [16][17].

Проблемою є також недостатня інституційна підтримка з боку державних органів і нестача консультативної допомоги для підприємств, які впроваджують міжнародні стандарти. Створення консультативних центрів або інформаційних платформ, де компанії могли б отримати актуальні інструкції та рекомендації, сприяючи вирішенню цього питання. Такі платформи можуть надавати не тільки інформацію про нові стандарти та зміни, але й практичні рекомендації щодо складання звітності, адаптації внутрішньої політики компаній та випуску складних облікових ситуацій. Державна підтримка у вигляді грантів або програм фінансування для компаній, які впроваджують МСФЗ, також є ефективним заходом, який стимулює адаптацію бізнесу до нових вимог.

Ще одним аспектом підвищення ефективності є запровадження контролю за дотриманням МСФЗ. Це забезпечує створення регуляторних механізмів і наглядових органів, які забезпечують відповідність фінансової звітності підприємств міжнародним стандартам. Важливо також вдосконалити систему аудиту, наступні аудиторські компанії часто стикаються з труднощами при перевірці фінансової звітності, складеної відповідно до МСФЗ. Контрольні органи мають право вимагати від компаній детальну звітність та, у разі потреби, проводити роз'яснювальну роботу. Це дозволить знизити ризик невідповідності звітності вимогам стандартів та підвищити довіру до фінансової інформації.

Для підвищення прозорості та зрозумілості облікових процесів в Україні важливо запровадити цифрові технології, що автоматизують облікові

процедури та полегшать роботу з фінансовою звітністю. Використання сучасних інформаційних систем, орієнтованих на облік за міжнародними стандартами, сприятиме швидшій обробці даних, забезпечить їх актуальність і надасть можливість автоматично адаптуватися до нових вимог. Це також допоможе знизити ризик помилок, які створюють через людський фактор, і підвищити загальний рівень ефективності облікових процесів.

Усі ці заходи підтримуються з боку уряду та відповідних державних органів, які можуть сприяти інтеграції МСФЗ шляхом розробки стратегічних програм і політики у сфері обліку. Уряду необхідно розробити механізми стимулювання компаній, які бажають впровадити МСФЗ, що може включати податкові пільги або субсидії на покриття витрат на консультаційні та аудиторські послуги. Партнерство з міжнародними фінансовими організаціями, такими як МВФ або Світовий банк, може сприяти прискоренню процесу стандартизації обліку в Україні та забезпечити необхідну технічну й фінансову підтримку для реалізації реформ.

Отже, ефективне впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні потребує комплексного підходу, що включає гармонізацію законодавства, навчання кадрів, інституційну підтримку, впровадження новітніх технологій та державну підтримку. Ці заходи сприятимуть створенню сприятливих умов для інтеграції України до глобального економічного простору, підвищення інвестиційної привабливості українських компаній та забезпечення економічного зростання країни.

3.3. Перспективи розвитку стандартизації бухгалтерського обліку в майбутньому

Тема перспектив розвитку стандартизації бухгалтерського обліку є надзвичайно актуальною в умовах глобалізації, швидкої цифровізації та постійних змін у світовій економіці. Впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) вже стало обов'язковою вимогою для багатьох

компаній у всьому світі, забезпечуючи прозорість, конкурентність та доступність фінансової інформації для інвесторів, регуляторів та інших цікавих сторінок. Проте, у майбутньому стандартизація бухгалтерського обліку матиме ще більші зміни під впливом нових технологій, нових соціальних та екологічних вимог і потребуватиме більшої інклюзивності.

Актуальні виклики та нові вимоги до стандартів бухгалтерського обліку

Сучасні стандарти бухгалтерського обліку, зокрема МСФЗ, зосереджені на наданні фінансової інформації, яка має найбільшу цінність для інвесторів і кредиторів. Проте сучасні економічні умови, а також зростаючий вплив ESG-факторів (екологічних, соціальних та управлінських) на бізнес змінюють переваги у підходах до обліку. Усі більше інвесторів вимагають інформацію, яка враховує соціальну відповідальність і екологічний слід компанії [19]. Очікується, що в майбутньому стандартизація бухгалтерського обліку включає не тільки фінансові аспекти, але й нефінансові, що забезпечує комплексний підхід до оцінки вартості компанії.

Таким чином, такі організації, як Рада з міжнародних стандартів фінансової звітності (IASB) та Рада зі стандартів сталого розвитку (SSB), працюють над створенням нових стандартів, які дозволяють бізнесу більше прозоро та детально розкривати інформацію про свій вплив на довкілля та соціальне середовище [42]. У майбутньому це стане числом компонентів для розвитку компаній, особливо тих, які мають міжнародну діяльність та відчувають тиск з боку світової спільноти щодо підтримки соціальних та екологічних стандартів.

Перспективи уніфікації бухгалтерського обліку

Уніфікація бухгалтерського обліку має значні перспективи завдяки сприянню спрощенню міжнародного співробітництва та інтеграції фінансових ринків. Єдина система стандартів дозволяє компаніям з різних країн прозоро відображати фінансову інформацію, що закінчилася довірою інвесторів, кредиторів та інших цікавих сторінок. Стандартизація, наприклад, впровадження через МСФЗ, забезпечує порівнюваність фінансової звітності,

полегшує аналіз та прийняття управлінських рішень. Це особливо важливо для транснаціональних корпорацій і глобальних фінансових інститутів.

Разом із тим, уніфікація стикається з викликами, такими як врахування національних особливостей економіки, юридичних систем та облікових традицій. Успішне впровадження потребує адаптації, навчання персоналу та інвестицій у технології. Уніфікація бухгалтерського обліку є кроком до глобальної фінансової прозорості, яка водночас вимагає балансу між універсальністю та гнучкістю [15].

Перспективи цифровізації та інтеграції нових технологій

Цифровізація та використання нових технологій у бухгалтерському обліку – одна з головних тенденцій, яка буде впливати на стандартизацію. Штучний інтелект (ШІ), машинне навчання та блокчейн-технології вже сьогодні змінюють способи обліку та звітності. Впровадження автоматизації в облікові процеси дає можливість підвищити точність даних, скоротити витрати на ручну роботу та прискорити обробку інформації.

Блокчейн, наприклад, забезпечує децентралізоване збереження даних, що завершує прозорість та захист фінансової інформації від шахрайства. За допомогою блокчейну компанії можна створювати віртуальні контракти та автоматично вести облік фінансових операцій у режимі реального часу. У перспективі стандартизації облікових процесів повинні залишатися можливості та виклики, які несуть нові технології, що забезпечують їх інтеграцію в міжнародні стандарти бухгалтерського обліку[20].

Іншою важливою перспективою впровадження є інтегрована інформаційна система на основі великих даних (Big Data) та хмарних технологій. Це дозволяє компаніям об'єднувати фінансові, управлінські та аналітичні функції в єдину платформу, що забезпечує швидкий доступ до актуальної інформації та її миттєве використання для прийняття рішень. такі технології вже сьогодні використовуються в нових великих компаніях, проте стандартизація цих процесів на міжнародному рівні все ще залишиться на початковому етапі.

Гармонізація облікових стандартів у різних країнах

Одним із головних викликів на шляху до глобальної стандартизації є необхідність гармонізації облікових стандартів між усіма країнами обліку. Кожна держава має свої економічні, соціальні та культурні особливості, що відображаються в її законодавстві та правилах обліку. Це створює певні труднощі для міжнародних компаній, які повинні складати фінансову звітність за різними стандартами [21,28].

Однією з основних перспектив у цьому контексті є продовження інтеграційних процесів, що зменшує кількість розбіжностей між національними стандартами та МСФЗ. Багато країн, таких як Україна, активно працюють над гармонізацією своїх стандартів із міжнародними, що сприяє залученню іноземних інвестицій та розвитку економіки.

Переваги інтеграції нефінансових звітів у систему стандартів

Зростаючий інтерес до нефінансової звітності створює нові можливості для стандартизації бухгалтерського обліку. Інформація про соціальні та екологічні показники компанії дедалі більше стає невід'ємною частиною річних звітів і має велике значення для інвесторів. Запровадження нефінансової звітності в системі міжнародних стандартів сприятиме розвитку стійкого бізнесу та підвищенню прозорості.

МСФЗ та інші міжнародні облікові органи розробляють стандарти для таких аспектів, як вуглецевий слід, соціальний вплив та управління ресурсами. Очікується, що протягом наступних років уся корпоративна звітність буде інтегрована в єдину систему стандартів, яка гарантуватиме як фінансову, так і нефінансову інформацію. Це створює умови для кращої взаємодії між бізнесом та суспільством і дозволяє інвесторам отримати комплексну інформацію про діяльність компанії.

Роль державної політики та регулювання

Одним із ключових аспектів успішного впровадження міжнародних стандартів є ефективна державна політика та відповідне регулювання. В Україні, як і в багатьох інших країнах, наступним етапом є створення правової

основи для гармонізації національних стандартів з МСФЗ. Необхідно посилити контроль за дотриманням стандартів та забезпечити компанії підтримки, які прагнуть інтегрувати міжнародні стандарти.

Державні органи також активно співпрацювати з міжнародними організаціями для забезпечення узгодженості між національними та міжнародними обліковими правилами. Наприклад, співпраця з Міжнародною федерацією бухгалтерів (IFAC) та іншими обліковими організаціями може сприяти прискоренню реформи у сфері бухгалтерського обліку в Україні.

Переваги стандартизації бухгалтерського обліку для економіки України

Інтеграція міжнародних стандартів бухгалтерського обліку в Україні матиме низку позитивних ефектів для економіки країни. По-перше, стандартизація допомоги залученим іноземним інвестиціям, після огляду фінансової звітності довіри до українських компаній і знижує ризики для інвесторів. По-друге, гармонізація облікових правил спрощує процес аудиту та обліку, що скорочує витрати компаній і забезпечує їхню конкурентоспроможність.

МСФЗ також створює умови для кращої оцінки фінансового стану компаній, що дозволяє інвесторам приймати більш обґрунтовані рішення. Крім того, стандартизація бухгалтерського обліку сприяє підвищенню фінансової грамотності та підвищенню прозорості в країні загалом, що позитивно впливає на всі сфери економіки.

Перспективи розвитку стандартизації бухгалтерського обліку є дуже широкими та охоплюють різні аспекти, включаючи гармонізацію облікових стандартів, інтеграцію нових технологій, розширення нефінансової звітності та забезпечення державної підтримки.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У цій випускній кваліфікаційній роботі розглянуто питання стандартизації бухгалтерського обліку в контексті глобалізації світової економіки, зокрема з урахуванням специфіки України. Глобалізація створює нові виклики для національних систем бухгалтерського обліку, оскільки інтеграція економік потребує гармонізації методів обліку та звітності. Це сприяє підвищенню прозорості фінансової інформації, полегшенню доступу до міжнародних ринків капіталу та забезпеченню порівнянності фінансової звітності на глобальному рівні.

Робота аналізує сучасний стан бухгалтерського обліку в Україні, виокремлює ключові проблеми його адаптації до міжнародних стандартів і пропонує шляхи їх вирішення. Було встановлено, що перехід на міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) є необхідною умовою для інтеграції України у світову економіку, однак цей процес супроводжується низкою викликів. Зокрема, недостатня адаптованість національного законодавства до вимог МСФЗ, відсутність єдиної методології впровадження стандартів, обмежені ресурси підприємств, низький рівень автоматизації бухгалтерських процесів і недостатня обізнаність фахівців у галузі міжнародних стандартів.

Значну увагу приділено аналізу досвіду інших країн у сфері стандартизації бухгалтерського обліку, що дозволило визначити найкращі практики, які можуть бути застосовані в Україні. Зокрема, розглянуто приклади співпраці держави, професійних організацій і бізнесу для забезпечення ефективного переходу на міжнародні стандарти.

На основі проведеного дослідження розроблено такі пропозиції:

- вдосконалити законодавчу базу шляхом повної гармонізації з міжнародними стандартами;
- створити ефективну систему навчання та сертифікації бухгалтерів, орієнтовану на вимоги МСФЗ;

- забезпечити технічну та інформаційну підтримку для підприємств, особливо малого та середнього бізнесу;
- стимулювати інтеграцію сучасних ІТ-рішень у систему бухгалтерського обліку;
- посилити роль державного регулювання для контролю за впровадженням стандартів.

Результати дослідження підтвердили, що успішна стандартизація бухгалтерського обліку створює умови для залучення іноземних інвестицій, зменшення інформаційної асиметрії між учасниками ринку та підвищення ефективності управління підприємствами. Гармонізація з міжнародними стандартами сприятиме також поліпшенню ділового середовища, підвищенню довіри до фінансової звітності українських компаній та покращенню позицій України на світовій економічній арені.

Таким чином, стандартизація бухгалтерського обліку в умовах глобалізації не лише забезпечує можливості інтеграції української економіки до світових процесів, але й є важливим інструментом для підвищення конкурентоспроможності національного бізнесу. Реалізація запропонованих у роботі рекомендацій може стати основою для подальшого розвитку національної системи бухгалтерського обліку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Швець В., Михальська О. Стандартизація та гармонізація управлінського обліку й економічного аналізу в умовах перехідної економіки. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2020. № 6 (213). С. 48–54. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667>
2. Василюк М. Теоретичні аспекти стандартизації вітчизняного бухгалтерського обліку. Вплив обліку та фінансів на розвиток економічних процесів : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 2022 р.
3. Конопліна О. О., Васищенко Ю. В. Проблеми стандартизації та гармонізації бухгалтерського обліку і фінансової звітності в умовах євроінтеграції. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління фінансово-економічною безпекою держави, регіону, суб'єктів господарювання в умовах COVID-19 : матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції . Харків, 2021. С. 120–123. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/61186/1/2021-120-123.pdf>
4. Бондарчук, Н. В. Відмінності обліку дебіторської заборгованості в умовах застосування П(С)БО та МСБО. Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернігів, 27 листопада 2020 р.). Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2020. URL: <https://stu.cn.ua/wp-content/uploads/2021/04/booa20-zt.pdf>
5. Капустін М. «МСФЗ: від теорії до практики», 2020.
6. Мітченко, В. Інтернаціоналізація бухгалтерії та її стандарти. Київ: Вища школа. 2020.
7. Нова, М.В. Основи міжнародних стандартів обліку. 2021.
8. Онищенко В. П. Порівняння національних та міжнародних вимог до складання звіту про управління. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2018. № 4 (16). С. 230–238. DOI: [https://www.doi.org/10.25140/2411-5215-2018-4\(16\)-230-238](https://www.doi.org/10.25140/2411-5215-2018-4(16)-230-238)

9. The Role and Impact of International Accounting Standards
<https://accountinginsights.org/the-role-and-impact-of-international-accounting-standards/>
10. Лука Пачолі Трактат про рахунки та записи. Переклад Н. М. Ткаченко. Київ: Алерта, 2021.
11. Флегантова, А., Романюха, Д. Кореляційно-регуляційний аналіз впливу економічної глобалізації на розвиток національних ринків . *Сталий розвиток економіки*, (3(50),2024. 156-166. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-24>
12. Радіонова, В. М., Шаповал Т. М. Облік та консолідована звітність транснаціональних корпорацій: особливості побудови та стандартизації. *Інтернаука. Економічні науки*, 2023. №6.
13. Чернова, О. О., Пазініч, О. Г. Особливості обліку в умовах транснаціоналізації бізнесу. *Науковий вісник ХНЕУ*, 2021.
14. Всесвітній економічний форум. Звіт про глобальну конкурентоспроможність за 2023 рік .
15. Чернеха, О. О., Шавлюк, О. М. Вплив глобалізації на методологію бухгалтерського обліку: перспективи уніфікації. *Економіка і регіон*, 2019 .
16. IFAC . Міжнародні стандарти освіти (IES), 2020 р.
17. Шевченко, Л. М. Особливості впровадження міжнародних стандартів у підготовку бухгалтерів. *Вісник професійної освіти* , вип. 4.2019
18. Томашук, І. В. Вплив глобалізаційних процесів на сучасні економічні системи . *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*, 2022, № 1 (59), с. 153-165.
19. Лагодієнко Н. В., Саркова А. М., Просолов О. О. «Вплив цифровізації на бухгалтерський облік: тренди та виклики» // *Modern Economics* , 2.
20. Гнедіна К., Нагорний П. «Перспективи використання штучного інтелекту dгв бухгалтерському, обліку оподаткуванні, аудиті та управлінні підприємством» // *Сучасні кризові явища в економіці та проблеми*

професійного, контрольного та аналітичного забезпечення управління підприємством, 2023.

21. Кравченко О., Шаповал О. "Напрями застосування блокчейна у бухгалтерському обліку" // Фінанси, банківська система та страхування в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці, 2023.

22. Бутинцева Т. А. Глобалізація та стандартизація бухгалтерського обліку. – Київ: Центр учбової літератури, 2020.

23. Савченко В. А. МСФЗ: Теорія і практика. – Харків: Фактор, 2022.

24. Басманова Л. І. Національні особливості обліку та стандартизація в умовах глобалізації. – Львів: Видавництво ЛНУ, 2021.

25. Зубілевич С. О. Стандартизація обліку та аудиту в ЄС. Київ: Видавничий дім "КМ-Букс", 2020.

26. Івахненко В. М. Бухгалтерський облік і звітність за МСФЗ. – Одеса: Астропринт, 2023.

27. Гончарова Н. В. Глобалізація облікових систем: виклики та перспективи // Економіка України. 2023. – №8. – С. 45–53.

28. Кравченко Т. О. Гармонізація обліку: досвід ЄС // Бухгалтерський облік і аудит. – 2022. – №4. – С. 12–18.

29. Литовченко В. А. Роль МСФЗ у формуванні облікової політики підприємств // Фінанси і кредит. 2023. №3. С. 9–14.

30. Марченко С. І. Ефективність впровадження МСФЗ в Україні // Економічний вісник. 2021. №10. С. 25–32.

31. Кравчук О. Глобалізація фінансового обліку та прозорість // Вісник НАН України. 2022. №6. С. 78–84.

32. Деркач Л. В. Впровадження МСФЗ в умовах глобалізації економіки // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Економіка в умовах глобалізації". – Львів, 2022. С. 45–50.

33. Ткаченко А. п. Інтеграція бухгалтерського обліку України у світову систему // Матеріали науково-практичної конференції "Бухгалтерський облік у ХХІ столітті". Київ, 2023.– С. 29–35.

34. Олександр Д., Бріттон А., Йоріссен А. Міжнародна фінансова звітність та аналіз . – Cengage Learning, 2021.
35. Фонд МСФЗ. Стандарти та тлумачення МСФЗ . Лондон: Фонд МСФЗ, 2023.
36. Чой Ф., Мік Г. Міжнародний бухгалтерський облік . Прентіс Холл, 2020.
37. Халлер А., Ланг М. Облік у Європі . Routledge, 2021.
38. Костюк Л. Проблеми гармонізації стандартів обліку . Дніпро: Ліра, 2021.
39. Щербакова І. В. Еволюція обліку в контексті глобалізації . Харків: Вища школа, 2020.
40. Масленников В. І. Сучасний бухгалтерський облік . Київ: Центр Європи, 2023.
41. Величко В. І. Вплив глобалізації на трансформацію облікових систем // Актуальні проблеми економіки . 2023.– №9. С. 30–37.
42. Адамс К., Еванс Р. Облік сталого розвитку . Springer, 2020.
43. Джонс С., Фінлі А. Фінансова звітність у глобальній економіці . – Wiley, 2022.
44. Вайт Г., Сонді А., Фрід Д. Аналіз та використання фінансових звітів . – Wiley, 2021
45. Шевченко О. «Практичні аспекти впровадження МСФЗ в Україні», 2022.

ДОДАТКИ